

Vorraden en conjunctuur

Auteur(s):

R. Bosman

Deze rubriek wordt maandelijks samengesteld door Ronald Bosman, Robert-Paul Berben, Ard den Reijer en Ad Stokman van De Nederlandsche Bank. R.A.J.Bosman@dnb.nl

Verschenen in:

ESB, 90e jaargang, nr. 4458, pagina 186, 22 april 2005

Rubriek:

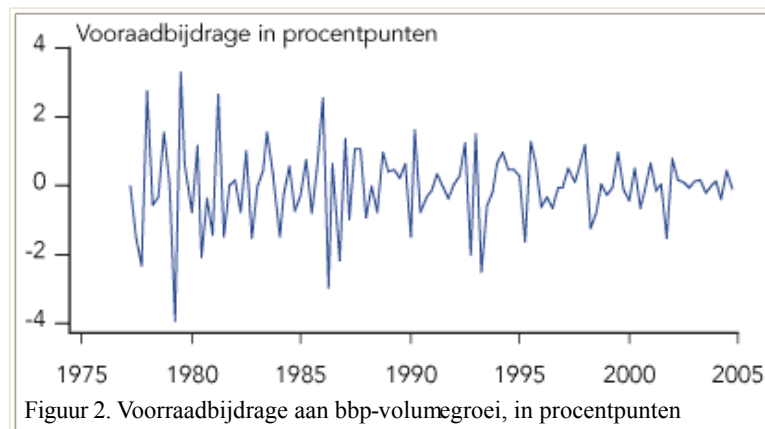
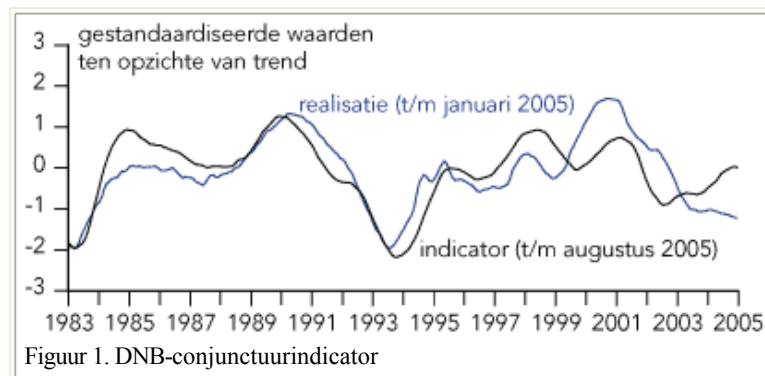
DNB-conjunctuurindicator

Trefwoord(en):

Vorraden fungeren als een buffer bij onverwachte veranderingen in de vraag. Het oordeel van producenten speelt hierbij ook een rol.

Voorraadbijdrage recentelijk groot

[figuur 1](#) [figuur 2](#) Hoewel de conjunctuurindicator wijst op een opleving van de economie, duidt de realisatiereeks op een traag herstel (figuur 1). Dit werd recentelijk ook weerspiegeld in de voorraadvorming. In het derde kwartaal van vorig jaar was de bijdrage van de voorraadinvesteringen met 0,4 procentpunt aan de kwartaal-op-kwartaal-groei van het bbp opvallend groot. Deels kan dit worden toegeschreven aan uitzonderlijk grote voorraden in de landbouw en visserij. Maar waarschijnlijk werden producenten ook verrast door een terugval in de groei van de particuliere consumptie, waardoor de voorraadinvesteringen konden toenemen. In het vierde kwartaal van 2004 was de groeibijdrage van de voorraden licht negatief (-0,1 procentpunt). Deze recente ontwikkelingen roepen de vraag op wat het verband is tussen voorraadvorming en conjunctuur.

Waarom voorraden aanhouden?

Voor bedrijven kunnen er verschillende redenen bestaan om voorraden aan te houden: het verbeteren van het productieproces, het opvangen van fluctuaties in de vraag waardoor de productie stabiel kan blijven, het speculeren op prijsveranderingen, het reduceren van kosten door groot in te kopen, het verkorten van leveringstijden, etc. Grofweg kan een onderscheid worden gemaakt tussen twee types van voorraadmodellen. Het eerste type model veronderstelt dat producenten proberen om hun productie zo constant mogelijk te houden over de tijd (*production smoothing*). Voorraden fungeren als buffers tussen de afzetvraag en de productie. Een belangrijke

veronderstelling bij dit type model is dat naarmate meer wordt geproduceerd, de productiekosten per eenheid product toenemen. Hierdoor loont het om bij een toenemende vraag niet extra te produceren, maar eerst in te teren op de voorraden. Dat resulteert in een negatieve samenhang tussen voorraden en vraag. Het tweede type voorraadmodel veronderstelt dat bedrijven een bepaalde bandbreedte hebben, waarbinnen voorraden mogen fluctueren. Wanneer de ondergrens wordt bereikt, worden de voorraden opnieuw aangevuld tot aan de bovengrens. De extra productie die nodig is om de voorraad aan te passen, gaat niet gepaard met toenemende productiekosten per eenheid product. Voorraden hangen veelal positief samen met de afzetvraag.

In Nederland vormen voorraden buffers

Figuur 2 toont de bijdrage van de voorraadinvesteringen aan de kwartaal-op-kwartaal-groei van het bbp. Opvallend is dat de voorraadinvesteringen enorm fluctueren. Soms is de bijdrage positief, dan weer negatief. Verder neemt de mate van fluctuatie in de tijd af. Een reden hiervoor is dat bedrijven door allerlei ict-toepassingen een efficiënter voorraadbeheer hebben (*just-in-time supply chain management*).

Om een idee te krijgen hoe voorraden samenhangen met de conjunctuur hebben we een eenvoudig model geschat. In het model hangen de voorraadinvesteringen af van de voorraadinvesteringen in het vorige kwartaal, de verandering in de afzetvraag en het oordeel van producenten over de omvang van hun voorraad. De afzetvraag omvat de particuliere consumptie, de investeringen en de netto-export. De resultaten tonen aan dat voorraden als buffers fungeren voor veranderingen in de vraag: als de vraag (onverwacht) toeneemt (afneemt), dan nemen de voorraadinvesteringen in hetzelfde kwartaal af (toe). Verder blijkt dat de voorraadinvesteringen ook een bepaalde mate van persistentie vertonen. Dit indiceert dat de productie met enige vertraging reageert op veranderingen in de vraag. Ten slotte blijkt ook het (subjectieve) oordeel van de producenten over hun voorraad eindproduct een (bescheiden) rol te spelen. Naarmate meer producenten vinden dat hun voorraden te groot zijn, zullen de voorraadinvesteringen afnemen. Deze aanpassing verloopt relatief snel.

Ronald Bosman